

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 5Cdo/159/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4109238063
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 02. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Alena Adamcová
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:4109238063.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Viery Nevedelovej a Mgr. Kataríny Katkovej, v spore žalobcu: Slovenská republika, zastúpená Ústavom ekológie lesa SAV, so sídlom vo Zvolene, Štúrova 2, IČO: 00 679 071, právne zastúpený JUDr. Ľubomírom Hlbočanom, advokátom, advokátska kancelária so sídlom v Bratislave, Vajnorská 20, proti žalovanej: Obec Vieska nad Žitavou, so sídlom Vieska nad Žitavou 64, IČO: 00 308 617, právne zastúpená Mgr. Petrom Miklóssym, advokátom, advokátska kancelária so sídlom vo Vrábľoch, Hlavná 1221, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 19C/270/2009, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 26. novembra 2021 sp. zn. 6Co/105/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalobcovi priznáva voči žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“ event. „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 8. decembra 2014 č. k. 19C/270/2009-650 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že je výlučným vlastníkom v podiele 1/1 nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v kat. úz. U., a to parc. č. 93/1 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 3178 m² zapísanej na LV č. XXX (prvý výrok). Zároveň konštatoval, že o trovách konania rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej (druhý výrok).

1.1. Svoje rozhodnutie súd prvej inštancie odôvodnil tým, že z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že žaloba nebola podaná dôvodne, nakoľko žalobca nepreukázal nadobudnutie vlastníckeho práva k parc. č. 93/1 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 3178 m², nachádzajúcej sa v kat. úz. G., zapísanej na LV č. XXX (ďalej aj „parc. č. 93/1“, „predmetný pozemok“ eventuálne „predmetná parcela“). Poukázal na to, že žalobca odvodzoval nadobudnutie vlastníckeho práva k predmetnej parcele od výmeru o vlastníctve pôdy č. 715/49 zo 4. decembra 1948, ktorým boli pridelené do vlastníctva Československému štátu - Povereníctvu školstva, vied a umení nehnuteľnosti patriace bývalej vlastníčke E. Y., rod. E., a to nehnuteľnosti zapísané vo vložke č. 4, parc. č. 103 - les o výmere 0,1717 ha, parc. č. 104 - les (park) o výmere 0,3702 ha, parc. č. 105 - les (park) o výmere 14,9282 ha, parc. č. 106 - dom č. XX o výmere 0,0721 ha, parc. č. 107 - kaštieľ č. XX o výmere 0,4083 ha, parc. č. 90 - záhrada o výmere 0,1304 ha a parc. č. 93 - cesta o výmere 0,5334 ha. Prídelca tak, ako je označený v uvedenom výmere nebol právnym predchodcom žalobcu a parc. č. 93 (ktorá sa v roku 1996 prerozdělila na parc. č. 93/1 na parc. č. 93/2) označená v tomto výmere sa v PKN vložke č. 4 nenachádzala a nenachádzala sa ani vo výmere č. IX - 614/55-1954 z 10. mája 1954, preto z týchto dôvodov nemohol žalobca k nej nadobudnúť vlastnícke právo. Žalobcovi nemohlo vzniknúť vlastnícke právo k parc. č. 93 ani na základe

ním uvádzanej vyhlášky Povereníctva školstva, vied a umení č. 80 z 30. mája 1951 o prírodnej rezervácii „Arborétum v Mlyňanoch“ (ďalej aj „vyhláška č. 80/1951“), pretože nebola evidovaná v PKN vložke č. 4. V tejto vložke bol pod popisným číslom XX evidovaný len kaštieľ nachádzajúci sa na parcele č. 107 a uvedenou vyhláškou bola len zriadená prírodná rezervácia. Žalobcovi preto na základe tejto vyhlášky nemohlo vzniknúť vlastnícke právo k parcele č. 93. Samotná skutočnosť, že parc. č. 93 je cestou vedúcou do areálu Arboréta, nemôže zakladať vlastnícke právo žalobcu k nej, pretože v konaní bolo preukázané, že pôvodný areál Arboréta začínal až nad parc. č. 93 - cestou a rozšíril sa až po roku 1962, po zámene príľahých pozemkov z JRD. Napriek tomu, že žalobca predložil súdu prvej inštancie listiny svedčiace o majetku Arboréta i o jeho plánovaných investíciách, z ktorých bolo zrejmé, že napr. v rokoch 1964 - 1965 plánoval vybudovať nové cesty na novej ploche Arboréta (aj v záujme zabezpečenia plynulej autobusovej dopravy), z týchto listinných dôkazov však nebolo zrejmé, o ktoré cesty sa jednalo a týmito listinnými dokladmi taktiež nepreukázal nadobudnutie vlastníckeho práva k parcele, ktorá je predmetom sporu.

1.2. Následne súd prvej inštancie konštatoval, že naopak mal preukázané, že žalovaná nadobudla vlastnícke právo k parc. č. 93/1 (a parc. č. 93/2) zákonným spôsobom, keď parc. č. 93 - cestu, vedenú ako neknihovaný majetok obce, ku ktorej mala podľa zápisu na LV č. X právo hospodárenia SR - MNV Vieska nad Žitavou, teda vlastnícke právo k nej nadobudla v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zák. č. 138/1991 Zb.“). Skutočnosť, že parcela bola v užívaní obce potvrdzovalo aj to, že ešte ONV odbor výstavby a územného plánovania v Nitre pod č. Vist7300/72-BE vydal 28. decembra 1972 pre MNV Vieska nad Žitavou povolenie na vykonanie prác na projektovej dokumentácii na stavbu cesty z Arboréta Mlyňany, pričom investorom stavby bol MNV Vieska nad Žitavou. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie žalobu zamietol.

1.3. Pri rozhodovaní o trovách konania súd prvej inštancie vychádzal z v tej dobe platného a účinného ustanovenia § 151 ods. 3 zák. č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších právnych predpisov (ďalej aj „O. s. p.“) a vo výroku rozhodnutia konštatoval, že o trovách konania rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

1.4. Okrem určenia vlastníckeho práva k predmetnej parcele sa žalobca domáhal aj uloženia povinnosti žalovanej zdržať sa akýchkoľvek úkonov, ktoré by ohrozovali výkon jeho vlastníckeho práva. Na základe späťvzatia tejto časti žaloby, ku ktorému došlo pred otvorením pojednávania, súd prvej inštancie uznesením č. k. 19C/270/2009-661 z 13. marca 2015 konanie v tejto časti podľa v tej dobe platného a účinného ustanovenia § 96 ods. 1, 3 O. s. p. zastavil (prvý výrok) a zároveň aplikujúc ustanovenie § 146 ods. 1 O. s. p. rozhodol, že ohľadom tohto nároku žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov konania (druhý výrok).

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo 6. decembra 2016 sp. zn. 6Co/184/2015 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (prvý výrok) a uznesenie súdu prvej inštancie (č. k. 19C/270/2009-661 z 13. marca 2015) v napadnutej časti týkajúcej sa trov konania zrušil (druhý výrok).

2.1. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd konštatoval, že viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania sa plne stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie, nakoľko jeho argumentáciu považoval za vecne správnu, objektívnu a presvedčivú. Mal za to, že všetky dôvody, ktoré žalobca uvádzal v odvolaní vyriešil už súd prvej inštancie v napadnutom rozhodnutí, pričom poukázal na to, že rozhodnutia prvoinštančného a odvolacieho súdu nie je možné posudzovať izolovane, pretože prvoinštančné aj druhoinsčančné konanie tvoria jeden celok.

3. Na základe dovolania žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolačný súd“) uznesením z 30. júla 2020 sp. zn. 5Cdo/63/2018 rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolačný súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné a arbitrárne, čím došlo k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Konštatoval, že odvolací súd na skutkové tvrdenia a právne argumenty žalobcu, hoci boli pre rozhodnutie o odvolaní podstatné a právne významné, nedal špecifickú odpoveď a jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom sa nevyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné. Poukázal na to, že bolo potrebné skúmať samotnú vlastnícku genézu predmetného pozemku. Ak štát nikdy nenadobudol vlastnícke právo k tomuto pozemku, čo odvolací súd konštatoval v bode 17. odôvodnenia

rozhodnutia, potom je nevyhnutné náležite zdôvodniť, od koho, a na základe akého právneho titulu (ak ex lege, tak na základe akého konkrétneho ustanovenia konkrétneho zákona) sa predmetný pozemok dostal do vlastníctva obce. Rozhodnutie odvolacieho súdu je v tomto smere vnútorne protirečivé a vo svojej podstate nelogické, pretože ak Slovenská republika nenadobudla vlastníctvo k predmetnému pozemku, potom logicky nemohlo dôjsť k prechodu vlastníckeho práva k nemu na žalovanú podľa zák. č. 138/1991 Zb. Z hľadiska hospodárnosti konania dovolací súd uviedol, že by neprichádzala do úvahy aplikácia žalobcom prezentovaných ustanovení zákona č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny z dôvodu jeho účinnosti ex post (teda po nadobudnutí účinnosti zák. č. 138/1991 Zb.). Mal sa tiež riadne vysporiadať s argumentom žalobcu, týkajúcim sa nemožnosti prevodu vlastníckeho práva v súvislosti so zákonnou výnimkou uvedenou v § 3 písm. a) zák. č. 138/1991 Zb. Ďalej uložil odvolaciemu súdu povinnosť nariadiť vo veci pojednávanie, pretože ide o vec verejného záujmu.

4. Odvolací súd po vrátení veci odvolanie opätovne na pojednávaní prejednal, doplnil dokazovanie a rozsudkom z 26. novembra 2021 sp. zn. 6Co/105/2020 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že určil, že žalobca je vlastníkom nehnuteľnosti zapísanej na LV č. XXX, nachádzajúcej sa v kat. úz. G., Obec G., okres A. a to parc. č. 93/1 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 3178 m² v podiele 1/1 (výrok I.). Žalobcovi priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho aj dovolacieho konania v plnom rozsahu (výrok II.).

4.1. V odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie na tom, že žalobca odvodzoval nadobudnutie svojho vlastníckeho práva od výmeru o vlastníctve pôdy č. 715/49 zo 04. 12. 1948, ktorým boli pridelené do vlastníctva Československému štátu (Povereníctvo školstva vied a umení) nehnuteľnosti patriace bývalému vlastníkovi E. Y., rod. E.. Parc. č. 93 - cesta sa v pkn. vl. č. 4 nikdy nenachádzala, následne bol vydaný aj výmer o vlastníctve pôdy z 10. 05. 1954 pod č. IX - 614/55-1954, na základe ktorého bolo aj zapísané vlastníctvo na Československý štát - Slovenská akadémia vied Bratislava, kde sa však parc. č. 93 - cesta nenachádzala. V tom čase bol pozemok parc. č. 93 vedený ako neknihovaný pozemok, pretože nebol zapísaný v žiadnej pozemknížnej vložke. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal na to, že neknihované pozemky sú tie, ktoré vôbec neboli evidované v pozemkovej knihe, pretože išlo o pozemky, ktoré sa buď nedali hospodársky využiť (močiare, výmole, strže, pozemky v zátopovom území riek), alebo u ktorých bolo zrejmé, že sú predmetom socialistického vlastníctva (napr. cesty, ulice, námestia, parky), a ktoré tvorili tzv. verejný majetok. Tieto pozemky neboli predmetom evidencie v pozemkovej knihe, neboli o nich žiadne údaje v pozemknížnej vložke. V súčasnosti je parc. č. 93 rozčlenená na parc. č. 93/1, ktorá je predmetom sporu a na parc. č. 93/2, ktorá nie je predmetom sporu a táto sa nachádza v intraviláne. Vlastnícke právo k týmto pozemkom dňom nadobudnutia účinnosti zák. č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom, teda dňom 01. 09. 1995 nadobudol buď štát alebo obec. Pozemky, ktoré v minulosti tvorili verejný majetok (neknihované pozemky) sú vo vlastníctve štátu, ak sa nachádzajú mimo zastavaného územia obce (extravilán). Ak sa neknihované pozemky ku dňu účinnosti zák. č. 180/1995 Z. z. nachádzajú v zastavanom území obce (intravilán), prechádzajú ex lege dňom 01. 09. 1995 do vlastníctva obce, na ktorej území sa nachádzajú. Parc. č. 93 sa v pkn. vl. č. 4 ako neknihovaný verejný majetok nenachádzala. Povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave vydalo 08. 04. 1949 opravu vlastníckych výmerov č. 714/49 a č. 715/49, kde vo výmere č. 715/49 sú vynechané dve parcely, a to parc. č. 93 a č. 107. Týmto výmerom teda bola táto parcela pridelená Československému štátu - Slovenskej akadémii vied. Na to nasledovalo aj vydanie vyhlášky Povereníctvom školstva, vied a umení v Bratislave 30. 05. 1951, na základe ktorej bola vyhlásená prírodná rezervácia zriadená v kat. úz. I., vo vložke č. 5 tam uvedenej parcely a v kat. úz. I. vo vložke č. 4 tiež uvedená aj parc. č. 93. Aj keď teda vo vložke č. 4 táto parcela uvedená nebola z dôvodov vyššie uvedených, je nesporné, že sa dostala do prírodnej rezervácie a tvorila jej súčasť. Po doplnení dokazovania zadovážením pkn. vl. č. 8 z katastrálneho územia U. bolo možné konštatovať, že ani v tejto pkn. vl. č. 8 sa parc. č. 93 nenachádza. Jednalo sa o zemanský majetok v parcelných číslach tam uvedených, ktoré nadobudol Slovenský štát (Štátny pozemkový úrad) na nehnuteľnosti pod bodom A I. 1. - 85. právnym titulom prídelovej kúpy (z 21. 09. 1938 č. d. 2741). Z rozhodnutia Správy katastra Zlaté Moravce o zamietnutí opravy chýb v katastrálnom operáte č. X. 289/7-21 z 25. 02. 2008 vyplýva, že po prešetrení bolo zistené, že pôvodná parc. č. 93 bola evidovaná v pozemkovej knihe ako neknihovaný majetok a bola zapísaná do LV č. X na podklade pkn. vl. č. 8 pre vlastníka SR - MNV Vieska nad Žitavou v podiele 1/1. Parc. č. 93/1 sa nachádza mimo zastavaného územia obce a parc. č. 93/2 sa nachádza v zastavanom území obce na LV č. X, na ktorom v minulosti bolo vlastnícke právo k parc. č. 93 zapísané v prospech Československého štátu a neskôr na Slovenskú republiku, ktorá bola v minulosti

v dobe socializmu v správe orgánu štátnej správy Miestneho národného výboru Vieska nad Žitavou. Aj z tohto zápisu je zrejmé, že vlastníkom parc. č. 93 bol v minulosti Československý štát a po jeho zániku Slovenská republika, ktorá bola do LV č. X neskôr na miesto Československého štátu zapísaná. Teda parc. č. 93 ako neknihovaný štátny majetok patrila predchodcovi žalobcu Československému štátu, ktorý sa do pozemkových kníh nezapisoval. Z uvedeného vyplýva, že žalobca bol vlastníkom spornej parcely tak, ako svedčí zápis na LV č. X pre kat. úz. U. a v zmysle uznesenia najvyššieho súdu bolo potrebné sa ďalej zaoberať tým, či mohlo na základe zák. č. 138/1991 Zb. dôjsť k prechodu vlastníctva pozemku štátu na obec, nachádzajúceho sa v extraviláne obce v chránenej krajinskej oblasti. Odvolací súd zastával názor, že parc. č. 93/1, ktorá sa nachádza v extraviláne obce, nemohla prejsť na žalovanú na základe zák. č. 138/1991 Zb., a to z dôvodov ustanovených v § 3 písm. a) a d) zák. č. 138/1991 Zb., v zmysle ktorých podľa písm. a) vlastníctvom obcí sa nestáva majetok, ktorý môže byť výlučne vo vlastníctve štátu a podľa písm. d) majetok škôl, školských a iných zariadení v štátnom vlastníctve, ku ktorým patrilo ku dňu účinnosti osobitného predpisu právo hospodárenia národným výborom, a ku ktorým neprešla zriaďovateľská funkcia podľa osobitného predpisu na obec, s výnimkou nehnuteľností patriacich predškolským zariadeniam, základným školám a školským budovám, ktoré sa nevyužívajú na vyučovanie (vyučovací proces) alebo činnosť s týmto procesom súvisiacu. V konaní bolo preukázané, že parc. č. 93 začala tvoriť súčasť prírodnej rezervácie „Arborétum v Mlyňanoch“ už od roku 1951 na základe vyhlášky Povereníctva školstva vied a umení č. 80/1951 zverejnenej v Úradnom vestníku dňa 07. 06. 1951, pričom v tom čase bola parc. č. 93 neknihovaným majetkom Československého štátu. Z uvedeného potom vyplýva, že táto parcela nemohla prejsť do majetku obce na základe § 2 zák. č. 138/1991 Zb., pretože tomuto bránilo ustanovenie § 3 písm. d) uvedeného zákona, keď sa vlastníctvom obcí nestáva majetok iných zariadení v štátnom vlastníctve, ku ktorým patrilo ku dňu účinnosti právo hospodárenia národným výborom. Z LV č. X nesporne vyplýva, že vlastníkom parcely bol štát a táto bola v správe MNV, a keďže išlo o iné zariadenie v štátnom vlastníctve (§ 3 písm. d) zák. č. 138/1991 Zb.), táto nehnuteľnosť sa nemohla stať vlastníctvom obce. Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 CSP zmenil. Záverom odvolací súd dodal, že takéto usporiadanie vzťahov medzi stranami sporu sa javí aj spravodlivé (čl. 2 CSP), keďže je nesporné, že predmetná nehnuteľnosť tvorí súčasť prírodnej rezervácie zriadenej ešte v r. 1951.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“), ktorá žiadala, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že potvrdí rozsudok súdu prvej inštancie alternatívne, aby rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnila poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

5.1. V odôvodnení dovolania uviedla, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Nečakane a prekvapivo v rozpore so svojimi skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v jeho skoršom rozhodnutí na základe iných skutkových a právnych záverov rozhodol opačne bez toho, aby sa vo veci zmenil skutkový stav a dôkazná situácia, prípadne že by tieto dôvody boli vyslovené v predchádzajúcom rozhodnutí dovolacieho súdu. Odvolací súd postupoval v rozpore s ustanovením § 382 CSP. Jeho rozhodnutie vychádza aj z použitia ustanovenia § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb., ktoré bolo pre rozhodnutie rozhodujúce, pričom s jeho použitím neoboznámil strany a nedal im príležitosť sa k tomuto odlišnému právnemu posúdeniu vyjadriť.

5.2. Dovolateľka ďalej uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom, spočívajúcom v závere, že pozemok č. 93/1, ktorý sa nachádza v extraviláne a v chránenej krajinskej oblasti nemohol prejsť do majetku žalovanej na základe § 2 zákona č. 138/1991 Zb. Bránili tomu ustanovenia § 3 písm. a) a d) zákona č. 138/1991 Zb., pričom v tomto prípade mal pozemok s parc. č. 93 tvoriť súčasť prírodnej rezervácie Arborétum Mlyňany už v roku 1951 na základe vyhlášky Povereníctva školstva, vied a umení č. 80/1951 zverejnenej v Úradnom vestníku 7. júna 1951. Doplnila, že neboli splnené podmienky ustanovenia § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb., pretože nemožno označiť sporný pozemok ako majetok iného zariadenia v štátnom vlastníctve a nebolo to preukázané žiadnym dôkazom. Naopak poukázala na dôkazy, z ktorých vyplývajú opačné závery. Vyhláška č. 80/1951 nezakladá vlastnícke právo ani neurčuje vlastnícke právo k pozemkom v nej uvedeným, ale zriaďuje sa ňou len prírodná rezervácia. Bez významu považovala skutočnosť, či sa predmetný pozemok nachádza v intraviláne alebo v extraviláne obce. Rovnako neprichádzala do úvahy aplikácia zákona č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (v súvislosti

§ 3 písm. a) zák. č. 138/1991 Zb.), ktorý nadobudol účinnosť neskôr ako zákon č. 138/1991 Z. z. Podľa žalovanej boli splnené všetky stanovené podmienky nadobudnutia vlastníckeho práva k spornému pozemku podľa § 2 zákona č. 138/1991 Zb. Uviedla, že jej nadobudnutie vlastníctva bolo orgánmi v rezorte katastra i prokuratúry označené ako zákonné. Poukázala aj na skutočnosť, že vlastníctvo cesty neznamená aj vlastníctvo pozemku, na ktorom je cesta postavená. Rovnako titulom vlastníckeho práva nie je ani skutočnosť, že sa predmetný pozemok nachádza v areáli Arboréta. Dovolateľka ďalej dôvodila, že predkladanými výmermi o vlastníctve pôdy nikdy nebol sporný pozemok pridelený ani žalobcovi ani jeho právnym predchodcom údajne preto, že bol už v roku 1939 pridelený žalovanej - politickej obci Vieska nad Žitavou.

6. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že možnosť aplikácie § 3 zákona č. 138/1991 Zb. vyplynula i z rozhodnutia dovolacieho súdu, napokon na odvolacom súde boli nariadené dve pojednávania, kde bola stranám sporu daná možnosť vyjadriť sa k aplikácii výnimky podľa ustanovenia § 3 zákona č. 138/1991 Zb. Keďže bol sporný pozemok neknihovaný majetok, je podľa neho notorietou, že má patriť štátu. Navrhol preto dovolanie ako nedôvodné odmietnuť.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej treba zamietnuť, pretože nie je dôvodné.

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

10.1. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

11. Pre naplnenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch zákonných znakov, ktorými sú: 1/ nesprávny procesný postup súdu, 2/ tento nesprávny procesný postup znemožnil strane sporu realizovať jej patriace procesné práva a zároveň 3/ intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.1. Pod pojmom nesprávny procesný postup súdu je potrebné rozumieť taký postup súdu v konaní, ktorý je v rozpore so zákonom.

11.2. Aby bola daná prípustnosť dovolania, musí súd svojím nesprávnym procesným postupom znemožniť strane sporu realizovať jej patriace procesné práva, ktoré jej priznáva zákon. Medzi tieto procesné práva patria v zmysle judikatúry najvyššieho súdu napr. právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom, právo nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom, právo byť predvolaný na súdne pojednávanie, právo strany konať pred súdom v materinskom jazyku, alebo v jazyku, ktorému rozumie, právo na to,

aby bol rozsudok strane doručený do vlastných rúk. Naopak, medzi tieto práva nepatrí právo strany sporu na to, aby súd akceptoval jej procesné návrhy, aby súd rozhodol v súlade s predstavami strany sporu, alebo aby súd odôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv strany sporu.

11.3. Pre prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP, musí intenzita zásahu do procesných práv strany sporu v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu dosahovať mieru porušenia práva na spravodlivý proces. Základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie sú zásadne „výsledkové“, to znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí v danej veci od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov.

12. Vadu zmätočnosti podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP videla žalovaná predovšetkým v „prekvapivosti“ rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý podľa jej názoru postupoval v rozpore s ustanovením § 382 CSP a vo veci aplikoval ustanovenie § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb., pričom neoboznámil strany pred rozhodnutím s možným použitím tohto ustanovenia.

13. Nejde o postup odvolacieho súdu v rozpore s ustanovením § 382 Civilného sporového poriadku, ak bez výzvy stranám sporu použije vo svojom rozhodnutí iné ustanovenie právneho predpisu ako súd prvej inštancie, ak už bolo predmetné ustanovenie aplikované v skoršom štádiu konania, alebo ak jeho možná aplikácia bola posudzovaná v predchádzajúcom kasačnom rozhodnutí odvolacieho súdu. To platí aj v prípade, že pri svojom rozhodovaní odvolací súd použil iné ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu ako súd prvej inštancie, pričom sa jeho aplikácie v ktoromkoľvek štádiu sporu domáhala strana sporu a zároveň druhá strana mala procesnú možnosť sa k jeho použitiu vyjadriť. Súčasťou výzvy podľa § 382 CSP nie je uvedenie toho, akým spôsobom mieni odvolací súd konkrétne „nové“ ustanovenie právneho predpisu pri svojom rozhodovaní vykladať (R 48/2020).

14. Vo vzťahu k ustanoveniu § 382 CSP dovolací súd uvádza, že jeho účelom je zabrániť vydávaniu prekvapivých rozhodnutí odvolacími súdmi, t. j. takých, v ktorých sa odvolací súd v rozhodujúcich okolnostiach odklonil od rozhodnutia súdu prvej inštancie. Predmetné zákonné ustanovenie vychádza z princípu predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, ktorý je súčasťou princípu právnej istoty.

14.1. Predvídateľnosť súdnych rozhodnutí sa prejavuje aj v tom, že odvolací súd v prípade meritórneho rozhodnutia o odvolaní ešte pred vyhlásením rozhodnutia oboznámi sporové strany so svojím, v konaní ešte nevysloveným právnym názorom, ktorý je odlišný od právneho názoru uvedeného v rozhodnutí súdu prvej inštancie, a vytvorí stranám priestor, aby mohli k tomuto právnemu názoru zaujať stanovisko.

14.2. Postup odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 382 CSP sa týka výlučne hmotnoprávneho posúdenia uplatneného nároku. Uvedené znamená, že prichádza do úvahy v prípade, ak odvolací súd dospeje k záveru, že žalovaný nárok treba posúdiť podľa iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia (iného paragrafu alebo iného jeho odseku). Zároveň musí byť „nové“ ustanovenie právneho predpisu pre vec rozhodujúce.

14.3. O prekvapivé rozhodnutie ide vtedy, ak odvolací súd nepostupoval v zmysle ustanovenia § 382 CSP, a zároveň pri svojom rozhodovaní použil ako rozhodujúce zákonné ustanovenie, ktoré v konaní pred súdom prvej inštancie nebolo použité, a ktorého aplikácie sa v priebehu sporu strany nedomáhali, a to ani v priebehu odvolacieho konania (k tomu vid' aj sp. zn. 3Obdo/23/2017).

15. Konanie na odvolacom súde je poznačené vadou zmätočnosti uvedenou v ustanovení § 420 písm. f) CSP, zakladajúcou prípustnosť dovolania v súvislosti s námietkou „prekvapivosti“ rozhodnutia výlučne vtedy, ak sú kumulatívne splnené nasledujúce podmienky:

1/ Odvolací súd vo veci meritórne rozhodol (t. j. potvrdil alebo zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie),
2/ Na hmotnoprávne posúdenie uplatneného nároku aplikoval „nové“ ustanovenie právneho predpisu (t. j. zákonné ustanovenie, ktoré bolo prvýkrát v priebehu súdneho sporu použité až v meritórnom rozhodnutí odvolacieho súdu),

3/ Predmetné ustanovenie bolo pre rozhodnutie odvolacieho súdu rozhodujúce a zároveň

4/ Odvolací súd nevyzval strany sporu, aby sa k použitiu tohto „nového“ ustanovenia vyjadрили.

15.1. Ak nebola splnená čo i len jedna z vyššie uvedených podmienok, nie je vo veci daná prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

16. O „nové“ ustanovenie právneho predpisu nejde vtedy, ak už bolo predmetné ustanovenie aplikované v skoršom štádiu konania, napr. v skoršom rozhodnutí súdu prvej inštancie (zrušenom na základe použitia opravných prostriedkov), alebo ak jeho možná aplikácia bola posudzovaná v predchádzajúcom kasačnom rozhodnutí odvolacieho súdu.

16.1. Rovnako nemožno dospieť k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je prekvapivé, ak pri svojom rozhodovaní použil iné ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu ako súd prvej inštancie, ak sa aplikácie tohto ustanovenia domáhala niektorá zo strán sporu, či už v priebehu prvoinštančného konania, alebo v odvolacom konaní, a druhá strana sporu mala procesnú možnosť sa k tomu vyjadriť.

17. V rozhodovanej veci síce krajský súd aplikoval ako rozhodujúce iné ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, a to ustanovenie § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb., ktoré vylučuje nadobudnutie vlastníckeho práva obce, pričom okresný súd posúdil nadobudnutie predmetného pozemku obcou ako neknihované majetku v zmysle zákona č. 138/1991 Zb., avšak dovolací súd nemôže súhlasiť s tvrdením dovolateľky, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je prekvapivý.

17.1. Z výslovného znenia ustanovenia § 382 CSP vyplýva pre odvolací súd povinnosť vyzvať strany sporu, aby sa vyjadrili k možnému použitiu „nového“ ustanovenia všeobecne záväzného predpisu výlučne vtedy, ak toto ustanovenie nebolo pri doterajšom rozhodovaní veci použité.

17.2. V kontexte rozhodovanej veci však ustanovenie § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb., ktoré použil odvolací súd ako rozhodujúce, nepredstavuje „nové“ ustanovenie, ktoré by pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité. Po vrátení veci dovolacím súdom v opätovnom konaní na odvolacom súde argumentoval predmetným ustanovením najskôr žalobca v podaní z 09. 11. 2021 (č. l. 682). Toto podanie bolo právnenému zástupcovi žalovanej doručené o niekoľko dní 12. 11. 2021 (č. l. 689). O predmetnom ustanovení sa hovorilo aj na odvolacích pojednávaniach v dňoch 27. 10. 2021 a 26. 11. 2021. Na skoršom pojednávaní žalobca poukazoval na ustanovenie § 3 písm. a) a d) zákona č. 138/1991 Zb., k čomu sa vyjadrila žalovaná, keď jej právny zástupca uviedol, že podľa jej názoru nie je splnená podmienka uvedená v § 3 zákona č. 138/1991 Zb. Na pojednávaní 26. 11. 2021 žalobca opätovne poukazoval na ustanovenie § 3 písm. a) a d) zákona č. 138/1991 Zb.

17.3. Dovolací súd sa stotožňuje so záverom odvolacieho súdu, že nebolo potrebné postupovať podľa § 382 CSP, s poukazom na ustanovenie § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb. - ako ustanovenie, ktoré bolo podľa právneho názoru odvolacieho súdu v danej veci rozhodujúce - a bolo tiež zachované aj procesné právo žalovanej vyjadriť sa k aplikácii tohto ustanovenia. Nakoľko obidve strany sporu mali možnosť vyjadriť sa k aplikácii ustanovenia § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb. v odvolacom konaní (doručením vyjadrenia jednej strany do dispozície protistrany, a rovnako prednesom žalobcu na pojednávaní, na ktorý žalovaná prostredníctvom svojho právneho zástupcu reagovala), bolo by nadbytočné aj s ohľadom na princíp hospodárnosti konania (aby nedochádzalo k neúčelnému navyšovaniu trov odvolacieho konania) opätovne vyzývať strany na vyjadrenie postupom podľa ustanovenia § 382 CSP.

18. Dovolací súd dopĺňa, že ak odvolací súd postupuje podľa § 382 CSP, iba vyzve strany, aby sa vyjadrili k možnému použitiu určitého zákonného ustanovenia. Súčasťou predmetnej výzvy však nie je uvedenie toho, akým spôsobom mieni odvolací súd dané zákonné ustanovenie pri svojom rozhodovaní vykladať. Táto povinnosť odvolaciemu súdu zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplýva. Preto ani nebolo potrebné oboznamovať strany sporu s výkladom predmetného ustanovenia, ktorý sa chystal odvolací súd zaujať.

19. Pokiaľ žalovaná v dovolaní tiež tvrdila, že k procesnej vade uvedenej v § 420 písm. f) CSP došlo prípadne aj nesprávnymi skutkovými závermi, resp. extrémnym rozporom rozhodnutia a skutočnosťami zistenými z vykonaného dokazovania, k tejto námietke dovolací súd uvádza, že rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa ustálila na názore, že nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu bez ďalšieho nezakladá procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP (porovnaj tiež

rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd v uznesení sp. zn. II. ÚS 465/2017, v ktorom nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

19.1. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd tieto vady v prejednávanej veci nezistil.

20. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté namietanou vadou zmätočnosti uvedenou v ustanovení § 420 písm. f) CSP.

20.1. Dovolací súd dopĺňa, že porušením práva na spravodlivý proces nemohlo byť ani to - ako tvrdí dovolateľka, že odvolací súd rozhodol opačne bez toho, že by sa vo veci zmenil skutkový stav veci a dôkazná situácia. Za stavu, že odvolací súd pred opätovným rozhodnutím doplnil dokazovanie, bolo prirodzené, že boli ním ustálené iné skutkové zistenia ako v predchádzajúcom rozhodnutí, ktoré bolo zrušené dovolacím súdom.

21. Dovolateľka ďalej vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Aby na základe dovolania podaného podľa tohto ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré, okrem iného, patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj rozhodnutia NS SR sp. zn. 2Cdo/203/2016, 6Cdo/113/2017, 7Cdo/95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť, len ak sú splnené uvedené predpoklady (po prijatí záveru o prípustnosti dovolania). Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, totiž dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

21.1. So zreteľom na dovolaciu argumentáciu žalovanej treba osobitne pre daný prípad zdôrazniť, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť výlučne (iba tá) právna otázka, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie.

22. Každé podanie (vrátane dovolania) posudzuje aj dovolací súd podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP).

22.1. Žalovanou podané dovolanie v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP za relevantnú označuje otázku, či pozemok pod verejnou komunikáciou, nachádzajúci sa na území obce v jej extraviláne, ku dňu nadobudnutia účinnosti zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení evidovaný vo vlastníctve štátu s právom hospodárenia národného výboru, zároveň neevidovaný v majetku iného zariadenia v štátnom vlastníctve, prechádza do vlastníctva obce na základe ustanovenia § 2 zákona č. 138/1991 Zb. Nesprávnosť právneho posúdenia spočívala podľa dovolateľky v závere, že pozemok parc. č. 93/1, ktorý sa nachádza v extraviláne a v chránenej krajinskej oblasti, nemohol prejsť do majetku obce na základe § 2 zákona č. 138/1991 Zb., pretože tomu bránili ustanovenia § 3 písm. a) a d) tohto zákona, lebo majetkom obce sa nemôže stať majetok, ktorý môže byť výlučne vo vlastníctve štátu (písm. a)), a pretože bol majetkom iného zariadenia v štátnom vlastníctve, ku ktorému patrilo právo hospodárenia národným výborom, pričom v tomto prípade mal pozemok tvoriť súčasť prírodnej rezervácie Arboréta Mlyňany v roku 1951. Odvolací súd teda podľa žalovanej svoje rozhodnutie založil na nesprávnom právnom posúdení otázky aplikácie ustanovenia § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb. Táto otázka ešte nebola predmetom rozhodovania dovolacieho súdu, dovolanie je preto v zmysle ustanovenia § 421 ods.

1 písm. b) CSP prípustné. Na ustanovení § 3 písm. a) rovnakého právneho predpisu svoje rozhodnutie odvolací súd nezaložil a aj predchádzajúcim rozhodnutím dovolacieho súdu (sp. zn. 5Cdo/63/2018) bola jeho možná aplikácia v tejto veci vyvrátená a v tejto súvislosti je dovolanie neprípustné.

23. Podľa ustanovenia § 2 zákona č. 138/1991 Zb. do vlastníctva obcí prechádzajú z majetku Slovenskej republiky veci, okrem hnutelností patriacich orgánom miestnej štátnej správy, ku ktorým patrilo ku dňu účinnosti osobitného predpisu (zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení) právo hospodárenia národným výborom, na území ktorých sa nachádzajú.

23.1. Podľa ustanovenia § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb. vlastníctvom obcí sa okrem iného nestáva majetok iných zariadení v štátnom vlastníctve, ku ktorým patrilo ku dňu účinnosti osobitného predpisu právo hospodárenia národným výborom, a ku ktorým neprešla zriaďovateľská funkcia podľa osobitného predpisu na obec, s výnimkou nehnuteľností patriacich predškolským zariadeniam, základným školám a školským budovám, ktoré sa nevyužívajú na vyučovanie (vyučovací proces) alebo činnosť s týmto procesom súvisiacu.

24. Podľa dovolateľky v danej súvislosti neboli naplnené podmienky použitia citovaného ustanovenia, keďže predmetný pozemok nikdy nebol súčasťou majetku Arboréta Mlyňany a nemohol sa stať súčasťou tohto majetku ani areálu Arboréta na základe vyhlášky Povereníctva školstva, vied a umení č. 80/1951 zverejnenej v Úradnom vestníku, ako to uviedol odvolací súd. Žalobca podľa dovolateľky v predmetnej súvislosti neuniesol dôkazné bremeno. Pokiaľ žalobca aj odvolací súd poukázali na vyhlášku č. 80/1951, touto vyhláškou podľa dovolateľky nebolo určené vlastnícke právo k pozemkom k nim uvedeným, ale bola ňou len zriadená prírodná rezervácia.

25. Podľa názoru dovolacieho súdu, pokiaľ odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a určil vlastnícke právo k predmetnému pozemku, postupoval správne a vec i správne podľa ustanovenia § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb. právne posúdil. Dovolací súd v prvom rade považuje za potrebné zdôrazniť, že na predmetné vzťahy je potrebné nahliadať s ohľadom na historickú epochu, v ktorej má ich spornosť pôvod. Treba mať neustále na pamäti, že v časoch socializmu neexistovala samospráva obcí tak, ako ju poznáme v súčasnosti a vtedajšie národné výbory ako predchodcovia obcí boli v tej dobe (rovnako ako žalobca a jeho právni predchodcovia) orgánmi štátu, resp. štátnymi organizáciami a vlastnícke právo jednej aj druhej sporovej strany bolo jednotné - štátne. Iným bol len orgán (organizácia), ktorý na nich „hospodáril“, povedané jazykom súčasnej právnej úpravy, ktorý ich mal v správe. V danej súvislosti je preto irelevantné, že vyhláška č. 80/1951 nebola titulom zmeny vlastníckeho práva v prospech žalobcu a ani byť nemohla, pretože až do spoločenských zmien po 17. 11. 1989 bola predmetná parcela nespochybniteľne vo vlastníctve štátu. To nakoniec nespochybňuje ani dovolateľka, keď tvrdí, že žalovaná obec nadobudla predmetnú parcelu na základe § 2 zákona č. 182/1991 Zb., ktorý upravuje prechod vlastníckeho práva zo Slovenskej republiky (žalobca) na obce. Ako neknihovaný pozemok sa logicky nenachádza v pozemnoknižnej vložke č. 4. Ak by aj ako pôvodne neknihovaný pozemok patril obci, v období socializmu prešiel do štátneho vlastníctva. Pre účely dovolania bolo potrebné vyriešiť, či predmetná vec prešla zo štátu na obec na základe zákona č. 182/1991 Zb. Tento právny predpis v ustanovení § 3 obsahoval výnimky, kedy neprejde vlastníctvo zo štátu na obce, aj keď právo hospodárenia patrilo národnému výboru. Ak boli podmienky niektorej z výnimiek podľa § 3 zákona č. 182/1991 Zb. naplnené, k prechodu vlastníckeho práva nedošlo, vec ostala vlastníctvom štátu.

25.1. Pre posúdenie vymedzenej otázky je podstatné, či na základe zmienenej vyhlášky Povereníctva školstva, vied a umení možno hovoriť o tom, že predmetný pozemok bol zaradený/patrilo do majetku „inému zariadenia v štátnom vlastníctve.“ Išlo o zaradenie do majetku fakticky, keďže právne išlo o štátne vlastníctvo. Podľa názoru dovolacieho súdu vyhláška č. 80/1951 na takýto záver, s ohľadom na dobové okolnosti, najmä štátne vlastníctvo a upustenie od povinnej intabulácie vlastníckeho práva pri nehnuteľnostiach, postačuje. Rovnako z nej jasne vyplýva, že na predmetnom pozemku prírodná rezervácia zriadená bola, čo nespochybňuje ani skutočnosť, že nebola zapísaná v pozemnoknižnej vložke, pretože šlo o pozemok, ktorý je neknihovaný a bol vo vlastníctve štátu. Skutočnosti uvádzané žalovanou, že v čase vydania vyhlášky nebola predmetná parcela (ani susedné pozemky) v areáli Arboréta, rovnako nespochybňuje záver o tom, že bola v majetku iného zariadenia v štátnom vlastníctve (právneho predchodcu žalobcu) v čase, kedy malo v zmysle zákona č. 182/1991 Zb. dôjsť k prechodu

vlastníckeho práva zo štátu na obec. Vydaním vyhlášky totiž vtedajší zákonodarca mohol iba určiť plánované úpravy a budúce rozšírenie Arboréta, ktoré sa postupne pri rozširovaní Arboréta majetkovoprávne vysporiadavali s fyzickými osobami užívajúcimi susediace pozemky kolmé na cestu. Pozemok pod cestou vysporiadavať v danom období nebolo nevyhnutné, pretože bol (ako neknihovaný majetok) vo vlastníctve štátu. Navyiac je potrebné poukázať na omyl žalovanej, keď poukazuje na skutkový stav v rokoch 1949 až 1951, napriek tomu, že pre aplikáciu ustanovenia § 3 písm. d) zákona č. 138/1991 Zb. je podstatné, či bola predmetná vec v majetku iného zariadenia v štátnom vlastníctve v čase nadobudnutia účinnosti zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (23. 11. 1990), na ktorý odkazuje ustanovenie § 2 ods. 1 zákona č. 138/1991 Zb. Nie je sporné, že v roku 1990 už predmetný pozemok bol spolu s okolitými pozemkami súčasťou Arboréta aj jeho areálu, bol teda v majetku iného zariadenia v štátnom vlastníctve (právneho predchodcu žalobcu) a vlastnícke právo neprešlo zo štátu na obec podľa ustanovenia § 2 zák. č. 138/1991 Zb. na základe výnimky stanovenej v ustanovení § 3 písm. d) tohto zákona.

25.2. Pokiaľ dovolateľka preukazovala, že predmetný pozemok nebol v majetku žalobcu alebo jeho právnych predchodcov výpisom majetku z roku 2001, záznamom z obvodovej revízie z roku 2009, resp. zriaďovateľskou listinou Arboréta Mlyňany SAV, je to pochopiteľné, nakoľko v danom čase bol pozemok zapísaný ako vlastnícke právo žalovanej na základe jej postupu po roku 1991. Je prirodzené, že sporné vlastníctvo, navyiac v danom čase zapísané v katastri nehnuteľností v prospech inej osoby, sa v týchto dokumentoch neuvádzalo.

26. Ďalšia argumentácia dovolateľky predstavuje väčšinou jej reakcie na tvrdenia žalobcu a nie odvolacieho súdu. Dovolací súd opätovne poukazuje na skutočnosť, že až do nadobudnutia účinnosti zákona o obecnom zriadení išlo nesporne o majetok štátu, a teda nemožno hovoriť o nejakom oplotení a zabraní majetku do vlastníctva. Nespochybnuje to ani žalovaná, keďže nadobudnutie predmetnej parcely odvodzuje z ustanovenia § 2 zákona č. 138/1991 Zb. Skutočnosť, že predmetný pozemok je za bránou Arboréta však naozaj hovorí o tom, že v čase nadobudnutia účinnosti zákona o obecnom zriadení a teda potenciálneho prechodu vlastníckeho práva zo štátu na obec (žalovanú) bola predmetná parcela v majetku Arboréta. Pokiaľ išlo o výmery o vlastníctve pôdy z rokov 1948 a 1954, ako už uviedol dovolací súd vyššie, pre vyriešenie vymedzenej právnej otázky je podstatné, či bola predmetná vec v majetku iného zariadenia v štátnom vlastníctve ako národný výbor v čase nadobudnutia účinnosti zákona o obecnom zriadení. Navyiac, výmerom z roku 1948, ktorý obsahoval aj parcelu č. 93, boli predmetné pozemky pridelené (československému) štátu, čo je pre vlastnícke pomery podstatné. Nie je prekvapujúce, že časom došlo k zmene štátnej organizácie, ktorá mala predmetný pozemok v správe. Navyiac preukázateľne, keď následne samotné Povereníctvo školstva, vied a umení, na tejto nehnuteľnosti zriadilo prírodnú rezerváciu Arborétum Mlyňany, z čoho možno vyvodiť, že správa štátneho vlastníctva prešla z Povereníctva na správcu Arboréta.

27. Podľa ustanovenia § 15a zákona č. 138/1991 Zb. poľnohospodárska a nepoľnohospodárska pôda, ktorá bola vo vlastníctve obcí k 31. decembru 1949 a pokiaľ sa nachádza ku dňu účinnosti tohto zákona v majetku Slovenskej republiky, prechádza do vlastníctva obce, z majetku ktorej sa previedla do národného majetku podľa osobitného predpisu (zákon č. 279/1949 Zb. o finančnom hospodárení národných výborov) a ak už do jej vlastníctva neprešla podľa § 2.

27.1. Podľa ustanovenia § 15c písm. a) zákona č. 138/1991 Zb. popri majetku, ktorý sa nestáva vlastníctvom obcí podľa § 3, neprechádzajú z majetku Slovenskej republiky do ich vlastníctva podľa § 15a a § 15b ani pozemky zastavané, na ktorých sú umiestnené budovy a iné stavby a zariadenia, ktoré neprechádzajú do vlastníctva obcí podľa § 2 alebo § 15b.

27.2. Podľa ustanovenia § 41a ods. 3 písm. a) zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) inžinierskymi stavbami sú diaľnice, cesty, miestne a účelové komunikácie, nábrežia, chodníky a nekryté parkoviská.

28. Na záver dovolací súd dopĺňa, že pokiaľ dovolateľka poukazovala na pridelenie predmetného pozemku do vlastníctva politickej obce Vieska nad Žitavou v roku 1939 a z neho vyvodila historické a dlhodobé vlastníctvo obce Vieska nad Žitavou k predmetnému pozemku, nemajú tieto tvrdenia za následok zmenu meritórneho posúdenia predmetnej veci. Síce by bolo možné uvažovať nad aplikáciou a prechodom vlastníckeho práva zo štátu na obec nie podľa § 2 zákona č. 138/1991 Zb., ale podľa

§ 15a ods. 1 tohto právneho predpisu. Nakoľko však ide o pozemok, na ktorom je umiestnená cesta, ktorá je v zmysle citovaného ustanovenia stavebného zákona (platil aj v rokoch 1990, 1991) stavbou, vylučuje hoc i len potenciálny prechod vlastníckeho práva k predmetnej parcele na žalovanú ustanovenie § 15c zákona č. 138/1991 Zb. Napokon, v tomto smere sa nevykonávalo dokazovanie. Nie je správne tvrdenie, že predmetná vec „historicky a dlhodobo“ patrila obci Vieska nad Žitavou, keď najneskôr nadobudnutím účinnosti zákona č. 279/1949 Zb. o finančnom hospodárení národných výborov (1. januára 1950) boli dovtedajšie pravidlá hospodárenia obcí zrušené a ich majetok sa stal majetkom štátu, s ktorým hospodárili národné výbory, na ktoré prešli administratívne kompetencie dovtedajších politických obcí. Predmetná parcela teda najneskôr od roku 1950 bola vlastníctvom štátu, ak by aj predtým bola vlastníctvom obce.

29. Dovolací súd uzatvára, že v súdnej veci bolo zistené, že predmetný pozemok bol vo vlastníctve štátu, pričom k prechodu vlastníckeho práva na žalovanú obec nedošlo ani podľa ustanovenia § 2 ani podľa ustanovenia § 15a zákona č. 138/1991 Zb. Za stavu, že patrí do vlastníctva Slovenskej republiky, odvolací súd rozhodol vecne správne.

29.1. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolateľka nepodložene uplatnila aj dovolací dôvod podľa § 421 ods. 2 písm. b) CSP, odvolací súd postupoval správne a vec správne právne posúdil, preto jej dovolanie ako nedôvodné zamietol (§ 448 CSP).

30. Žalobca bol v dovolacom konaní úspešný, preto mu dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

31. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.